

Leo Trotskij: En diskussion om Kina¹

(11 augusti 1937)

[Ur *Leon Trotsky on China*, s 549-566. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Li Fu-jen: Den fråga jag vill ställa först är den som skisserades i de korta teserna av en av våra kinesiska kamrater, nämligen frågan om vår organisation när det uppstår möjligheter ska ta initiativ för att bilda antijapanska organisationer på platser där sådana inte redan existerar. Centralkommittén i vår kinesiska organisation är splittrad i denna fråga. En del hävdar att sådana organisationer inte kan skilja sig från jämförbara organisationer som har inrättats av stalinisterna i internationell skala, till exempel Förbundet mot imperialism, Förbundet mot krig och fascism, etc. Motståndarna mot uppfattningen säger att det nu, när arbetarrörelsen till stor del är passiv och massornas politiska liv huvudsakligen uttryck i antijapansk aktivitet, måste revolutionärerna bilda sådana organisationer för att leda massorna i kamp och hindra dem från att hamna under borgerliga och småborgerliga organisationers inflytande.

Trotskij: Kan du göra en ungefärlig uppskattning av kommunistpartiets, fackföreningarnas, och Tredje partiets styrka, om det existerar, och hur starka Räddningsorganisationerna är?

Li Fu-jen: Utanför "sovjetdistrikten" (de kallas för övrigt inte sovjeter längre) har kommunistpartiet (KP) praktiskt taget upphört att existera som parti. I Shanghai, som tidigare var huvudcentrum för partiets aktivitet, finns det en apparat men ingen partiorganisation. Det illegala partiorganet har sedan länge slutat att komma ut. Partiets representanter har deltagit i den senaste strejkrörelsen, men bara för att sabotera den. Vid en stor silkesverkstad där en strejk pågick talade exempelvis en stalinistisk representant vid ett möte och kungjorde att det kinesiska proletariats främsta uppgift var att "rädda landet" från den japanska imperialismen. En arbetare svarade: "Jag tycker att vår första uppgift är att rädda oss själva – vi svälter." Stalinisterna har tagit upp parollen: "Strejka inte på kinesiskt ägda fabriker." Det fullbordar deras isolering från arbetarna, som inleddes efter revolutionens nederlag 1927.

På grund av Guomindangregeringens nyhetscensur är det väldigt svårt att förvissa sig om den verkliga situationen i "sovjetdistrikten". Men det finns anledning att tro att det är mycket lite skillnad mellan KP och den "sovjetiska" regeringsapparaten. "Röda armén" (som nyligen bytte namn till Folkets antijapanska armé) har nu sin huvudstyrka placerad i den nordöstra delen av provinsen Shaanxi i nordvästra Kina. Om man tar ett rimligt genomsnitt av flera beräkningar som har gjorts, uppgår denna styrka till 80.000 man, varav inte alla är utrustade med moderna vapen. Utöver detta finns det flera mindre arméer och grupper av bondepartisaner som verkar i provinser som Fujian och Henan. Enligt "sovjetregeringens" ordförande, Mao Zedong, kan inte regeringen

1 Detta är en utskrift av en diskussion som fördes i Trotskijs hem i Coyoacán, Mexiko, mellan Trotskij och flera medlemmar i Fjärde internationalen. Utskriften rättades aldrig av deltagarna. Den person som identifieras som "W" i texten var Jack Weber, en ledande amerikansk trotskist. "R" var Raja Dunajevskaja, en av Trotskijs sekreterare i Mexiko. Hon stenograferade Kina-diskussionen. Mötet inleddes med en rapport av Li Fu-jen om den politiska situationen i Kina. [Li Fu-jen var pseudonym för Frank Glass (1901-1988), journalist född i Storbritannien och uppvuxen i Sydafrika, som på 1930-talet tillbringade 7-8 år i Kina, där han deltog i den kinesiska sektionens arbete – öa.]

kontrollera dessa mindre styrkor direkt, vilket leder till att jordexproprieringar och andra åtgärder under jordbruksrevolutionen fortfarande genomförs i motsättning till KP:s nya klassarbetslinje. Partiet har fullständigt kapitulerat för Guomindang, och ber i gengäld ödmjukt Guomindangs regering att föra en ”uppriktig” kamp mot den japanska imperialismen, att den upphör med inbördeskriget mot ”sitt eget” folk, att den inför en ”demokratisk” regim och att den befriar de politiska fångarna. Det är omöjligt att säga om det har uppnåtts någon formell överenskommelse mellan KP och Guomindang. När KKP gjorde sina första närmanden till Guomindang krävde de sistnämnda bestämt en ovillkorlig kapitulation, och förkunnade att varken mer eller mindre än en avveckling av ”sovjetregeringen”, upplösning av ”Röda armén” och att KP fullständigt överger sin klasskampspolitik vore godtagbart. Att någon sorts ”överenskommelse” har uppnåtts antyds i rapporter om att regeringen i Nanking har skickat pengar och förråd – lastbilar, ammunition och livsmedel – till de ”sovjetiska” områdena i nordöstra Shaanxi.

Det finns inget som pekar på att ”Röda arméns” soldater har uttryckt opposition mot ledarskapets nya kapitulerande linje. Men då måste vi komma ihåg att trupperna själva skiljer sig avsevärt från de trupper som höll ”sovjetområdet” i Jiangxi mot raden av angrepp från Nanking mellan 1930 och 1935, tills de tvingades evakuera området på sommaren 1935. Under den Långa marschen från Jiangxi till Shaanxi lämnade många av de erfarna kämparna trupperna eller dödades, och deras platser fylldes av ungdomliga rekryter från fattigbönderna på de platser som armén retirerade genom, bönder som såg ”Röda armén” som ett sätt att fylla sina risskålar. Dessa urvattnade trupper har visat sig vara mer fogliga i KKP:s händer än den armé med omfattande stridstraditioner som lämnade Jiangxi.

Verkliga fackföreningar, i betydelsen arbetarnas frivilliga organisationer, existerar knappt, även om det på senare tid har gjorts försök att skapa sådana organisationer inom vissa industrier. 1929 antog Guomindangs regering en Fackföreningslag som, precis som i Italien och Tyskland, sörjer för att regeringen kan övervaka och kontrollera arbetarnas industriorganisationer. I enlighet med denna lag har det bildats ”fackföreningar”, men de existerar bara som regeringens ombud inom arbetarnas led. Det finns kontor som är bemannade av funktionärer, men det är ovanligt med fackliga möten. Strejker utlyses sällan av den officiella fackföreningen, och när en strejk verkligen bryter ut agerar den fackliga apparaten bara för att komma till en förlikning. Således har arbetarna ingen verkligt egen organisation.

Tredje partiet är en väldigt liten politisk grupp som främst riktar in sig på ett jordbruksprogram. Partiet bildades i Europa av rester från det ”vänsterinriktade” Guomindang, som lämnades i sticket genom Wuhanregeringens sammanbrott 1927. Bland dess tidiga anhängare var Tan Pingshan, högerledare i KKP som satt i Wuhanregeringen som jordbruksminister. Partiet dök upp på scenen i Kina i början av 1930 under ledning av Teng Yenta, som just hade återvänt från Moskva, där Stalin sägs ha erbjudit honom ledningen över kinesiska kommunistpartiet efter Chen Duxiu. Teng avrätades av Chiang Kai-shek i slutet av 1931. Tredje partiet har utvecklat ett reformistiskt jordprogram och planerar att utveckla det ”nationella kapitalet” med hjälp av kamp mot imperialismen, och har aldrig lyckats växa. Under Guomindangs diktatur har det tvingats till en olaglig existens, och det behöll sitt högkvarter och koncentrerade större delen av sin verksamhet till den brittiska kolonin Hongkong. På jordbrukspolitikens område var det oförmöget att kämpa med KKP om ledarskapet över bönderna, eftersom KKP genomförde en politik av jordexpropriationer. Men det har fått nytt liv nu när KKP, i linje med besluten vid Kominterns sjunde kongress, har kastat sitt program för en

jordbruksrevolution överbord. Nu kritiserar Tredje partiet KKP från ”vänster”, och anklagar det för att på ett förrädiskt sätt ha övergivit böndernas sak.

Den fascistiska organisation som det hänvisas till i resolutionen är egentligen inte en fascistisk organisation. Begreppet ”fascistisk” härrör i detta fall från organisationens namn, som är känd som Blåskjortorna. Blåskjortorna är inte ett parti utan Chiang Kai-sheks personliga organisation som har skapats i syfte att stödja hans makt både i och utanför Guomindang och regeringen. Ett av dess uppgifter har varit att mörda Chiangs motståndare. Chiang härskar genom en militärdiktatur och det finns varken något behov eller någon bas för en fascistisk rörelse efter italienskt eller tyskt mönster. Småbourgeoisien, framförallt bönderna, är mot Chiangs diktatur och kan (hursomhelst nu) inte bli någon social bas för fascismen. Med sin klassamarbetspolitik hjälper stalinisterna, i den mån de fortfarande har något inflytande över bönderna och småbourgeoisien i städerna, att driva tillbaka dessa klasser under Chiangs inflytande. Men för närvarande har Blåskjortorna, som organ för Chiangs makt, uteslutande sina medlemmar i Guomindangs regeringsapparat, även om de har lyckats påverka de övre skikten i många studentorgan, speciellt i Shanghai.

Nationella räddningsförbundet (NSA) är en federal patriotisk organisation med högkvarter i Shanghai. Den omfattar lokala patriotiska föreningar som utgörs av studenter, lärare, småföretagare och i en del fall arbetare, även om de sistnämnda är väldigt få. Ledarskapet består uteslutande av högre småborgerliga element som står nära storbourgeoisien. NSA är det nuvarande organisatoriska uttrycket för den patriotiska rörelse som uppstod i och med Japans erövring av Manchuriet 1931-1932. Vid den tiden uppstod en omfattande studentrörelse. Tusentals studenter lämnade sina klasser, lade beslag på tåg och begav sig till Nanking för att protestera mot regeringens politik att inte göra motstånd mot den japanska invasionen. De efterföljande enorma demonstrationerna skrämde regeringen, men när studenterna inte lyckades hitta en bas och stöd bland arbetarna och andra utsugna blev regeringen modig och avslutade rörelsen med hjälp av en styrkeuppvisning.

Under de följande åren, fram till 1936, var studentrörelsen praktiskt taget död, trots de fortsatta japanska aggressionerna. Men 1936 började Japan driva sina krav i norra Kina, och chefen för Nankings administration i området, Sun Che-yuan, gjorde ett stort antal ekonomiska eftergifter till den japanska imperialismen. Det ledde till att studentrörelsen återuppstod och Sun blev måltavla för ansenliga studentdemonstrationer. Men stalinisterna, som vid den tiden var ganska inflytelserika i norr, saboterade rörelsen och sa att studenterna störde ”den nationella enheten” genom att demonstrera mot Sun Che-yuan. De sa till studenterna att Sun var tvungen att göra eftergifter till Japan eftersom folket inte gav honom tillräckligt stöd. Det dödade rörelsen. Studenterna hördes säga: ”Om inte kommunisterna kommer att leda oss, vilka kommer att göra det?”

Samtidigt uppstod det ”Räddningsförbund” i Shanghai och i andra delar av landet. De bestod i huvudsak av studenter, intellektuella och överhuvudtaget småborgerliga element, och innehöll till och med en del representanter för storbourgeoisien. En del arbetare, få till antalet, anslöt sig också till dessa patriotiska organisationer, ur vilka Nationella räddningsförbundet slutligen uppstod.

Två politiska linjer uppstod i förbundet. De reaktionära elementen dominerade och fick organisationen att stöda Guomindangregeringen, med motivet att det var nödvändigt att hjälpa regeringen att kämpa mot Japan. Deras motståndare förkunnade att regeringen sålde ut landet till Japan och borde kritiseras och angripas för att förhindra nya förräderier. Organisationens viktigaste ledare, Chang Nai-chi, intervjuade Chiang Kai-shek i Nanking och man tror att han lovade regeringen fullständigt

stöd. Denna handling ledde till splittring och alla Nankingfientliga delar drog sig ur all verksamhet. Märkligt nog började Chiang Kai-shek arresteras alla ledare, inklusive Chang Nai-chi, men de frisläpptes nyligen.²

Trotskij: Var det på order från Tokyo?

Li Fu-Jen: Många var övertygade om det, eftersom Tokyo hade protesterat upprepade gånger mot ”organiserad antijapansk aktivitet”, men för Chiang var det också en försiktighetsåtgärd. När ledarna arresterades föll Nationella räddningsförbundet praktiskt taget samman eftersom de arresterade männen kontrollerade finanser, protokoll, etc. Ledarna fick besök i fängelset av andra medlemmar i förbundet som bad dem överlämna kontrollen, men de vägrade göra det och intog ståndpunkten att förbundet var deras privata egendom. Förbundet förbjöds aldrig formellt, men de arresterade ledarna anklagades för att ”riskera republikens existens” och för att ha haft förbindelser med KKP (som Nanking förhandlade med vid den tiden). I en av de arresterade männen hem, Tsou Tao-fens, återfanns ett nummer av vår tidning, *Kamp*, och det användes för att bevisa anklagelsen om att ha utsatt republiken för fara – för övrigt samma anklagelse för vilken Chen Duxiu dömdes till fängelse i elva år.

Det finns inte mycket att säga om NSA:s grupper på landsbygden. Shanghai var rörelsens viktigaste centrum och förbundets organ användes till största delen som organ för att samla pengar. Det stalinistiska inflytandet i NSA var stort och användes för att leda in organisationen i Guomindangs kanaler.

Trotskij: Jag förstår inte riktigt diskussionens materiella innehåll. Om Räddningsorganisationernas ledare arresterades är det uppenbart att en antijapansk organisation som har byggts upp av oss inte kan existera lagligt – då måste den vara olaglig.

Li Fu-jen: Förespråkarna för denna tanke tror att vi kan få andra att samarbeta med oss för att ge sådana antijapanska förbund en laglig grund. Då skulle vi kunna bli fraktioner i dem.

Trotskij: Ja, vi kan ha en olaglig fraktion. Men då inser jag inte riktigt vad som skiljer åsikterna. Skillnaden är bara punkten att ta initiativ till att organisera sådana organisationer där de inte existerar. Jag förstår inte riktigt varför den frågan sätts i förgrunden och inte frågan om vårt deltagande i strejkrörelsen som måste ha en mycket stor betydelse i Kina. Om det handlade om lagliga massorganisationer skulle jag förstå åsikten, men som det är skulle jag föreslå förespråkarna: försök göra det och visa mig. Det handlar om möjlighet och resultat. Vilka praktiska erfarenheter har förespråkarna i detta avseende? Vilken konkret händelse ledde till diskussionen?

Li Fu-jen: Frågan uppstod när vi skrev den politiska resolutionen, ett dokument som avser att förse våra kamrater med politiska direktiv. Där står det att våra kamrater skulle delta i de patriotiska organisationernas arbete för att vinna över de bästa elementen till vår fana. Andra hävdade då att om det var rätt att delta i de existerande organisationerna så skulle det också vara rätt att bilda sådana organisationer med målet att erövra dem.

Trotskij: Vi kan gå med i religiösa organisationer för att arbeta mot religion men det betyder inte vi måste bilda religiösa organisationer.

² Chiangs arrestering av sju av Nationella räddningsförbundets ledare i november 1936 orsakade ett ramaskri i Kina till försvar av de ”Sju herrarnas” medborgerliga rättigheter, och ledde till att NSA kunde rekrytera i stor skala, och en kort tid gjorde detta det till den tredje största politiska organisationen i Kina efter Guomindang eller KKP.

Li Fu-jen: Min åsikt om förslaget är att det visar våra kamraters otålighet. För närvarande är vårt arbete mycket svårt och blygsamt. Kamraterna är trötta över att vara en liten, isolerad grupp som ger ut en liten tidning. De skulle vilja hoppa över den perioden. Deras förslag att bilda antijapanska organisationer är ett resultat av deras sökande efter sätt för att lättare få kontakt med massorna.

Trotskij: En sådan inställning har sina fallgropar: den kan bli farlig. Jag hittar inte så mycket om fackligt arbete i teserna: att det behöver organiseras för att sprida facklig propaganda och vara beredda att ge ledarskap när en strejk bryter ut. Jag anser att det är tusen gånger viktigare än att skapa eller diskutera att skapa Räddningsorganisationer.

Om det nuvarande akuta läget leder till ett direkt krig mellan Japan och Kina kommer krigsfrågan naturligtvis att hamna i fokus för hela folkets och därmed arbetarklassens aktivitet. I så fall behöver vi inte ta initiativ för att bilda patriotiska organisationer. De kommer att växa upp på alla håll. Vår plikt skulle vara att inifrån och ut skilja arbetarna från borgarklassen, ta hand om beväpningen av arbetarna och även arbetarnas och soldaternas materiella intressen: inte ge upp rätten att strejka ens under kriget då krigsindustrierna kommer att blomstra och ge de borgerliga patrioterna enorma profiter.

Frågan om ekonomisk återhämtning behandlas inte på ett tillräckligt sätt i de politiska teserna – den bortförklaras. Jag tror att det var 1931-1932 som jag i ett brev till de kinesiska kamraterna skrev, att om inte arbetarrörelsen reste sig så skulle Röda armén förfalla. Först när en ekonomisk återhämtning börjar kan arbetarrörelsen få nytt liv och stöda Röda armén. Prognosen att det inte är möjligt med en ekonomisk återhämtning – som var Niel Shihs idé – var felaktig. Han sa att den militära regimen gör en återhämtning helt omöjlig. Jag skrev då om hur nödvändig och viktig frågan var och att det var fullt möjligt – oundvikligt – med en ekonomisk återhämtning, speciellt i Kina. Nu är det ett faktum.

Under de senaste månaderna har det varit en mycket intressant brevväxling angående investeringar av utländskt kapital i Kina. Det stämmer att Kina inte är ett säkert område, men var finns det ett säkert område? Kina är nu en relativt tilltalande plats för utländska kapital. Trots den mycket dåliga situationen i Frankrike skickade landet 400 miljoner francs till Nanking för att stärka valutan. Tjeckoslovakien investerade pengar i Kina via regeringen. Det beror på att Nanking under de senaste åren har uppvisat en viss stabilitet. Det är ett faktum, de har en del makt, de hålls vid liv av den brittiska regeringen. Faktum är att Storbritannien är en mycket viktig ekonomisk och politisk faktor i landet genom Nankingregeringen. Frankrike gav inte bara 400 miljoner francs utan investerar i järnvägsbyggande. Även om den officiella franska korrespondent som Comité des Forges skickade skriver att ”vi måste vara väldigt försiktiga; stabiliteten är inte absolut; om en stund kommer vi att möta en katastrof”, så är det ett faktum att kapitalet tittar på Kina där det finns ett relativt ”välstånd”.

Det är möjligt att det kommer att bli ett inflöde av utländskt kapital i Kina och att Kina nu kan göra viktiga framsteg – kapitalistiska framsteg förstås, genom att förvandla landet till ett mer kolonialt land. Men det finns en viktig skillnad mot Indien, och det är att medan Storbritannien styr och bestämmer i Indien finns det i Kina olika imperialism, vilket ger regeringen och revolutionärerna större manövreringsmöjligheter. Det ger manöverutrymme. Om vi satt i ledningen skulle vi manövrera mellan de brittiska och japanska imperialismerna. Om dessa tecken stämmer visar det att vi nu ser en viktig återhämtning inom den kinesiska ekonomin: det ger perspektiv på ett

återupplivande av arbetarrörelsen. Arbetaren som svarade "Först måste vi rädda oss själva" hade rätt. Vi ska inte börja med att bygga antijapanska organisationer – (givetvis är vi för Kinas självständighet), men vi måste inse att den viktigaste uppgiften finns inom fackföreningsrörelsen. Industrins återupplivande, ekonomins återhämtning, ger fackföreningarna nytt liv. All vår energi måste riktas in på strejkrörelsen. Här nämner resolutionen återhämtningen bara lite förläget, som om verkligheten gick mot vår prognos. Vi måste betona det faktum att det är en återhämtning, att kapitalisterna, bankirerna, det utländska kapitalets inhemska representanter gör mycket goda affärer i Kina medan arbetarna svälter. För att rädda Kina måste arbetarna räddas.

I teserna finns parollen: "För ett omedelbart krig mot den japanska imperialismen" – jag tycker inte att vi kan komma med en sådan paroll. Det gjordes förberedelser för krig i februari, det görs nu. Vi talade både då och nu om "omedelbart krig". Frågan om krig beror inte på oss utan avgörs av omständigheter. Den viktigaste förberedelsen inför krig är att bilda fackföreningskommittéer och en partiorganisation: systematisk propaganda för frigörelse från alla imperialismen, först och främst den japanska, inte med hjälp av diplomatiska manövrer, kapitulation, utan med revolutionär militär kamp, med hjälp av det kinesiska folkets krig mot imperialisterna. Det viktiga är att skapa en stödjepunkt som med tiden kan bli en grund för att mobilisera folket, snarare än att föra fram parollen om omedelbart krig. Den sistnämnda parollen kan verka äventyrspolitisk.

Li Fu-jen: Parollen avser att ställas i motsats till Chiang Kai-sheks ståndpunkt. Han talar hela tiden om att förbereda för krig. Således är vår paroll för *omedelbart* krig mot Japan.

Trotskij: Risken är att ni förstärker Chiang Kai-sheks inställning med en sådan paroll. Frågan om förberedelser ger oss möjlighet att agitera, att fördöma Chiang Kai-sheks politik. Under konkreta omständigheter kan jag t ex säga att vi måste börja kriget den 3 februari, men som paroll är "omedelbart krig" orealistisk under okända omständigheter. Varför är frågan om Japan en fråga om omedelbar väpnad kamp – och hur är det med frågan om olika imperialismen? Vi måste säga att alla imperialismen är banditer, de skiljer sig bara åt i sina metoder. Vi förnekar inte rätten att ställa en imperialism mot en annan och utnyttja fientligheterna mellan dem. Men bara en revolutionär folkregering kan göra det utan att bli ett verktyg för den ena imperialismen mot den andra. Den nuvarande regeringen kan inte gå mot den japanska imperialismen utan att bli ett av den brittiska imperialismens tjänstvilliga verktyg. De kommer att svara: bolsjevikerna utnyttjade också en imperialism mot den andra och varför kritiserar ni oss för vårt block med Storbritannien? Ett block beror på styrkeförhållandena. Om jag är starkare kan jag använda det för mina syften. Om jag är svagare blir jag ett verktyg. Bara en revolutionär regering kan vara den starkare.

I teserna används ordet "patriotiska" om stalinisterna och Räddningsorganisationerna. Samtidigt erkänner teserna nödvändigheten att kämpa för landets självständighet. Det är patriotiskt. Det handlar om terminologi. Vi förnekar arbetarklassen rätten att vara patriotiska mot sina imperialismen, mot sin imperialistiska stat. Vi förnekar inte arbetarna rätten att vara patriotiska mot en arbetarstat, eller ett kolonialt folk att vara patriotiskt mot sina imperialismen. Det är en stor skillnad i användningen av ordet "patriotiska". Japanska arbetarorganisationer har ingen rätt att vara patriotiska men det har de kinesiska. Stalinisterna kommer att använda denna felaktiga terminologi. Om vi inte använder ordet rätt kan det bli en mycket viktig fråga under vår kamp med stalinisterna. I Kina skulle jag säga: jag kommer aldrig att använda det ordet på ett förolämpande, hånfullt sätt, och jag kan säga till Chiang: du vill vara patriotisk men är antipatriotisk, ty borgarklassen,

kompradorerna, kan bara förråda landet. Jag skulle säga: Chiang Kai-shek kan inte rädda fosterlandet, men arbetarna kan det med hjälp av sin egen rörelse, genom att mobilisera arbetarna runt förtruppen, det revolutionära partiet. Vi säger: vi är de verkliga patrioterna. Men vi måste uttrycka det med den revolutionära kampens innehåll, klasskamp, etc.

Frågan om USA får bara en liten plats i teserna. Frågan om förhållandet till den japanska imperialismen och briterens falskhet utvecklas mycket bra – alla deras rörelser mot Japan för att sluta ett avtal med samma Japan – det görs utmärkt. Men frågan om USA är mycket viktig, speciellt nu när den amerikanska politiken förändras och flottan samlas i Stilla havet, öarna befästs, frågan om fisket, Alaska, och frågan om Filippinerna: dessa frågor kan bli oerhört akuta när Roosevelts ”välstånd” upphör. Den humanitära pacifisten Wilson drev in USA i kriget. Samma sak är möjlig med Roosevelt: han lovade landet en ny ”deal”, ett nytt öde – hans blodtransfusion har ett visst inflytande. Han sitter tre år till. Om det under dessa år sker en skarp förändring av konjunkturen – storbourgeoisien har ett bra luktsinne: de vet ett år framåt. Hela denna stora rörelse skulle bli en fantastisk rörelse. Frågan om Kina kommer att bli den första viktiga arenan. Men nu vill inte Storbritannien göra överenskommelser med USA mot Japans aggression eftersom det skulle innebära att den dominerande makten segrar.

Det vore bra att ta med några ord om USA i teserna, eftersom de kan bli en avgörande faktor i Kina mot Japan – en av de möjliga faktorerna för ett världskrig. Jag blev lite förvånad att USA inte har något stort inflytande under kampen mot Japan. Det beror på att de var sömniga – den amerikanska imperialismen var det under krisperioden. Men de ändrar sin politik, sin avvaktande, fega politik.

Li Fu-jen: Amerikas återhållsamhet är resultatet av en medveten politik. Washington avancerar genom att först befästa sina ställningar i Sydamerika (Panamerikanska unionen) och rusta upp. Sedan kommer de att kunna försöka göra upp med Japan. Om vi godtar denna syn på Amerikas ställning, så kan vi inte vänta oss en amerikansk intervention i Fjärran östern på länge.

Trotskij: Det motsäger inte det jag sa. Men Washington har inte alla omständigheter i sin hand, en svår kris skulle tvinga fram en förändring. Du talar om ett långsiktigt perspektiv: vad är långsiktigt? Det finns rustningsprogram på tre eller fyra år, sedan skulle det nya amerikanska programmet för världen vara mer eller mindre uppenbart. Det är möjligt att det kommer att göras på två eller tre år för att visa Storbritannien att de är tekniskt mäktigare.

W: Idag har Kina guldmynntfot. I hela örlogsprogrammet och påskyndandet av detta program och i flygprogrammet är USA helt mot Japan.

Li Fu-jen: Det brittiska och japanska inflytandet dominerar i Kina och det har hindrat USA från att få ett verkligt fotfäste. Det var t ex Storbritannien som såg till att Kina lämnade silverstandarden och de reformerade Kinas valutasystem. Storbritannien är också störst i kapitalinvesteringar. Det enorma skadestånd som Kina betalar varje år till Storbritannien för Boxarupproret återbetalas nu och används för att bygga järnvägar och andra företag, och allt material till detta köps från brittiska tillverkare. USA:s ingripande i Kina har på senare tid till stor del tagit formen av diplomatiska påpekanden som inte har varit särskilt skarpa. Som bevis för USA:s nuvarande svaga ställning kan man åberopa det faktum att Japan lyckades hindra Pan-American Airways från att etablera sin terminal för Stilla Havsflyg i Kina, och företaget tvingades vända sig till den portugisiska kolonin Macao. Japan tvingade också Nanking att avstå från ett kontrakt med det amerikanska företaget

Mackay Radio Corporation. Således har USA:s roll i Kina på senare tid varit mycket svag och det finns för närvarande inga tecken på att den kommer att bli starkare.

Trotskij: Ett stort land som utnyttjade krisperioden för en aggressiv politik var Japan, och sedan Italien i Abessinien.³ Tyskland utnyttjade den bara för upprustning. Alla andra länder, t ex Storbritannien, fick chansen att få inflytande i Kina eftersom de hade en gammal bas, men internationellt var briterna helt paralyserade. I sitt berömda idiotiska tal sa Baldwin: ”Jag kan inte säga hela sanningen om min konkurs.” Och angående frågan om Spanien: Frankrike och Storbritannien var hjälplösa. USA:s ståndpunkt i Kina var jämförbar med Storbritanniens ståndpunkt i Spanien, avvaktande, feget. Men för Japan är framgången också en stor börda. Storbritannien har problem med Indien trots att det har varit en politisk besittning i 100 år. Men Kina är ett land med 400 miljoner invånare. Och nu de fem norra provinserna. För ett litet fattigt land som Japan att behärska Kina med Sovjetunionen i närheten, med konkurrens från Storbritannien, med det stora hotet från USA – allt detta kommer att väcka det kinesiska folket, och den ekonomiska återhämtningen har gjort det starkare än 1924-1927. Det är ett nytt kritiskt ögonblick som är en sorts industriell revolution för Kina. Det är ett löfte om ett nytt patriotiskt uppror. För Japan kan till och med Korea bli en fälla. Vid ett krig med Sovjetunionen måste Japan också rycka fram i riktning mot Irkutsk. I Manchuriet bor 30 miljoner kineser som är fullständigt fientliga mot Japan. Jag tror att de borgerliga strategierna bedömer Japans militära läge vid ett världskrig helt felaktigt eftersom de inte räknar med möjligheten av nationellt revolutionära rörelser. De flesta av dessa strategier påminner om det rysk-japanska kriget. Men det finns en stor skillnad: då var Manchuriet ett litet folk på 5 miljoner – nu är det 30 miljoner verkligt kinesiska bönder. Hursomhelst kan vi förvänta oss att Kina kommer att göra mer motstånd. Vi står nu inför en mycket viktig period i Kinas historia.

Li Fu-jen: En intressant sida hos de utländska investeringarna i Kina är att de till mycket stor del, om inte till och med huvudsakligen, placeras i kommunikationer, först och främst järnvägar. Men järnvägar i Kina underlättar marknadsföringen av utlandstillverkade produkter. Långt från att hjälpa till att utveckla den kinesiska ekonomin hjälper dessa investeringar alltså till att sälja utländska varor.

Trotskij: Inflytandet har en dialektisk karaktär. Även i Ryssland började de med att bygga järnvägar. År 1905 var en revolution av järnvägar. Vi hade också en storindustri men den viktigaste industriella utvecklingen började efter 1905, under perioden 1909-1914. Utlänningarna skapade järnvägar, gav landet en mer centraliserad karaktär, en regeringsmakt. I sin tur blev regeringen mer självständig från det utländska kapitalet – Wittes strid om tullplikt. Nankingregeringen vidmakthålls nu politiskt av Storbritannien, men just järnvägarna kommer att ge Nankingregeringen en verklig bas och den kommer att bli mer oberoende av Storbritannien. Generalstrejken i Ryssland 1905 var först och främst en järnvägsstrejk – förlamningen av järnvägarna är ett fantastiskt faktum.

R: Stämmer det inte också att USA:s till synes passiva inställning till Japan i Kina också beror på att de söker efter en bas att bekämpa Japan från och följaktligen sin relation till Ryssland?

Trotskij: Ja, det är den sista perioden i USA:s politik av ”fullständig isolering”. Den första förutsättningen för en vändning skapades av Roosevelts erkännande av Sovjetunionen. Sedan svalnade relationen men nu sker det återigen ett närmande, och den amerikanska flottskvadronens besök i Vladivostok har en stor symbolisk betydelse. Givetvis har rättegången mot generalerna varit ett hinder för USA, eftersom de tvekar om Sovjetunionen är en värdig allierad.⁴ Men det är bara en

3 Italien invaderade 1935 Etiopien (Abessinien).

händelse. De börjar överge politiken av ”fullständig isolering” och närmar sig Sovjetunionen, försiktigt men tydligt, och det riktas inte bara mot Japan utan också mot Storbritannien.

Sedan är det frågan om den kinesiska borgarklassens egen nationella politik. Det kategoriska uttalandet i teserna att Chiang aldrig kommer att kämpa mot Japan är felaktigt. De övergripande politiska övervägandena är helt riktiga och utmärkt formulerade, klasslinjen under kampen mot Japan. Men vi sa samma sak under kampen mot tsarismen: våra liberaler och borgarklassen är helt oförmögna att kämpa, och i grund och botten var det rätt. Men när borgarklassen hamnade i ett läge där de måste välja mellan döden och monarkin, så lämnade de tsarens palats åt sitt öde. Duman blev oppositionell, de deltog i revolutionen. De mördade Rasputin, det var inledningen på den tsaristiska familjens splittring. Den kinesiska borgarklassen kan inte kämpa fritt mot imperialismen eftersom de då måste mobilisera arbetarmassorna, och det är mycket farligt. Men det utländska kapitalet och de kinesiska massorna kan skapa en situation för borgarklassen där den inte kommer att ha så mycket val. Av samma skäl som den kinesiska borgarklassen nu är tvungen att stöda den japanska imperialismen, kan den i sista ögonblicket bryta med den japanska imperialismen för att rädda sig själv och på så sätt hjälpa oss. I februari 1917 försökte de rädda monarkin i Ryssland för att rädda sig själva. Det var då Rodzianko blev ledare för ”revolutionen”, en rysk ”Mirabeau”.⁵ För att rädda sig själva kan den kinesiska borgarklassen offra japanska garnisoner, banker, intressen men rädda sina egna intressen. De är mycket nära vänner men de är inte samma sak och ska inte placeras i samma påse.

Och jag måste säga ett ord om terminologin: i teserna används frasen ”småbourgeoisie” bara avseende småbourgeoisien i städerna. Men bönderna är också en del av småbourgeoisien – en mycket annorlunda del men av samma klass. Här ställs bönderna mot småbourgeoisien, och det klargörs inte att den ställs mot småbourgeoisien i städerna.

Vad betyder parollen ”Ner med förberedelserna för ett nytt världskrig” för Kina? Vi måste vara *beredda* på det nya världskriget. Vi måste kräva en revolutionär folkarmé, beväpnade arbetar och bönder i Kina. Chiangs politik är att underkasta sig Storbritannien. Under världskriget kommer Chiang Kai-shek att bli ett verktyg åt Storbritannien. Vår paroll borde vara: Ner med Chiangs politik som kommer att omvandla Kina till ett ynkligt verktyg åt Storbritannien. Vår uppgift är att förbereda en arbetar- och bonderegering.

Parollen: ”För enhet med Sovjetunionen, med proletariatet i hela världen” borde hellre vara: ”Enhet med hela världens proletariat och för en allians med Sovjetunionen på basis av ett konkret program i Kinas befrielses intressen.” Idag är Sovjetunionen byråkrati – ingen blind tilltro till Sovjetunionen!

Li Fu-jen: Om Nankingregeringen skulle ingå en allians med Sovjetunionen, och alliansen skulle vara av en sort som skadar Kina och bara gynnar Sovjetunionen, vilken inställning skulle vi ha till den?

Trotskij: En militärallians mot Japan skulle hursomhelst vara att föredra för Kina även med

4 I början av juni 1937 tillkännagav sovjetregeringen att det hade hållits en hemlig rättegång mot generaler i Röda armén, innan de avrättades. Det finns motsägelsefulla redogörelser huruvida rättegången verkligen ägde rum eller om de helt enkelt sköts.

5 Under den ryska revolutionen 1917 spelade Michail Rodzianko (1859-1924) en roll som liknade Honoré Mirabeaus (1749-1791) roll under den franska revolutionen 1789. Han var en konstitutionell monarkist som bara ville ha en parlamentarisk reform, och under en kort stund hamnade i ledningen för en revolution som krossade monarkin fullständigt.

byråkratin som den är. Men då måste vi säga att vi kräver att Sovjetunionen måste leverera ammunition, vapen till arbetarna och bönderna. Speciella kommittéer måste bildas i Shanghai, i proletära centra. Avtalet måste utarbetas med deltagande inte bara av Guomindang utan även arbetarnas och böndernas organisationer. Vi vill ha ett öppet tillkännagivande från sovjetbyråkratin att ingen del av Kina ska ockuperas av Kina utan tillåtelse av det kinesiska folket, etc.

Li Fu-jen: Tror du alltså att Sovjetunionen kan föra en imperialistisk politik?

Trotskyj: Om de kan organisera komplotter och mörda revolutionärer så är de förmögna till alla möjliga brott.

Så till frågan om revolutionens internationella karaktär. Man kommer att fråga oss: kan ni, ett underutvecklat land, inleda revolutionen när det sker nederlag i andra länder? Kan ni ha en proletariats diktatur när kontrarevolutionen segrar i andra länder? Vi måste säga: ja, ty även om vår revolution bara blir delvis segerrik så kommer den att väcka rörelser i Japan och andra länder, och inte så mycket betona det inflytande andra revolutioner kan ha på Kina utan det inflytande den kinesiska revolutionen kommer att få på andra länder.

Och vi måste uppmana våra kamrater att vara så konspiratoriska som möjligt. I och med Stalins avtal med Chiang kommer de att kunna utrotas på en natt – de måste vara mycket konspiratoriska. Ingen rörelse i världen har någonsin förföljts så mycket som vår. Om de ingår ett avtal kommer de att mörda Chen Duxiu. En rörelse måste inledas för honom, ni kan ta initiativ till det.⁶

Går det inte att bilda en kommission i New York för den kinesiska frågan och överhuvudtaget den koloniala frågan, för att utarbeta resolutioner till Fjärde internationalens nästa kongress? IS [Internationella sekretariatet] har beslutat att sammankalla in internationell konferens i oktober, men personligen tycker jag att detta datum är för tidigt. Vi måste först hålla konferensen för ett självständigt parti i USA.⁷ Vi måste skjuta upp den internationella konferensen till januari-februari.

Efterord (av Trotskyj)

3 september 1937

[Stenografens not: *Efterordet* dikterades som ett svar på en fråga från kamrat *Li Fu-jen* (som ställdes efter att diskussionen ägde rum): Stämmer det inte att de nuvarande militäroperationerna i Kina skulle desorganisera den kinesiska ekonomin så mycket att det skulle radera ut framstegen från den ekonomiska återhämtningen och till och med slunga tillbaka ekonomin längre än tidigare? Om ett förödande krig förstör den ekonomiska återhämtningen för lång tid framåt, finns det då kvar någon grund på vilken ett återupplivande av arbetarrörelsen kan äga rum?]

1. Diskussionen om den kinesiska frågan hölls på engelska, och eftersom jag behärskar det språket mycket dåligt kunde inte den stenografiska uppteckningen uttrycka mina tankar klart. Tyvärr hade jag inte tid att korrigerera eller göra tillägg till den engelska texten. Dessutom har situationen

⁶ Chen Duxiu släpptes ur fängelset den 19 augusti 1937 efter att ha suttit inne i fem år.

⁷ På våren 1936 hade de amerikanska trotskisterna gått med i Socialistpartiet som ett sätt att få kontakt med nyligen radikaliserade medlemmar som vid den tiden drogs till SP. I augusti 1937 började SP:s höger utesluta vänstern. Den 31 december 1937 – 3 januari 1938 höll de uteslutna vänsteravdelningarna en kongress i Chicago där de grundade Socialist Workers Party. SWP anslöt sig till Fjärde internationalen vid internationalens grundningskongress senare samma år.

förändrats avsevärt sedan samtalet. När diskussionen ägde rum den 11 augusti stod det inte klart hur hård konflikten mellan Japan och Kina skulle bli. Nu har konflikten förvandlats till öppet krig, även om det, åtminstone härifrån, ännu är svårt att säga om de militära operationerna kommer att sluta i någon sorts kompromiss eller om de tvärtom kommer att utvecklas till ett storkrig.

2. Hursomhelst antar frågan om självständiga ”antijapanska” organisationer en mer omedelbar innebörd än den gjorde för några veckor sedan. Men även nu anser jag att våra anhängare inte själva kan ta initiativ att bilda ”antijapanska” organisationer utan att ha en mer exakt definition av deras mål. För mig förefaller det mycket mer rätt att försöka skapa ”krigsorganisationer” på klassbasis. Om t ex flera arbetare på en viss fabrik skulle gå ut i krig, så skulle det bli nödvändigt att organisera en grupp för att hålla kontakt med dem och för att skaffa dem och deras familjer materiell och moralisk hjälp. Ett liknande arbete måste också utföras i byarna och man måste försöka organisera ett speciellt arbetarcentrum för detta syfte i städerna. Sådana arbetar- och bondeföreningar för att hjälpa de som rest till fronten kan och måste begära av borgerliga politiska institutioner och av regeringsorganen att de ska få fram hjälp till de revolutionära soldaternas familjer, etc.

3. Det är fel att tro att kriget omedelbart skulle förlama landet ekonomiska återhämtning. Tvärtom finns alla skäl att tro att kriget kommer att skapa ett febrilt återupplivande av industrin. Man måste också tillägga att Kinas enorma vidder, speciellt söderut och västerut, inte bara kommer att vara område för militära operationer, utan till stor del inte påverkas direkt av kriget. På detta sätt kan man förvänta sig att den ekonomiska återhämtningen kommer att fortsätta, i synnerhet om kriget kommer att finansieras av Storbritannien, USA eller Sovjetunionen. Arméns och regeringens beroende av inhemsk produktion kommer att öka de kinesiska industriarbetarnas roll och vikt oerhört. Alla industrigrenar, speciellt de som arbetar direkt för försvaret, kommer att göra stora profiter. Denna omständighet öppnar stora möjligheter för arbetarnas ekonomiska kamp. Regeringen måste vara försiktigare med förtrycket för att inte dra ner på krigsindustrins tempo. Skurkarna i Guomindang och de inte mindre skurkarna i det stalinistiska partiet kommer givetvis att ropa högt att ekonomisk kamp i tider av krig är ”antipatriotiskt”. Men de arbetande massorna kommer knappast att ha förståelse för detta råd, i synnerhet om de verkliga revolutionärerna kommer att kunna avslöja de kapitalisternas enorma profiter och byråkraternas girighet.

Allt detta arbete kommer inte att skada kriget utan kommer tvärtom att stöda det. Ett krig mot Japan kan bara anta en verkligt landsomfattande karaktär om borgarklassen inte lyckas lägga hela bördan på de arbetande massornas axlar. Det är därför kravet på arbetarkontroll över industrin, speciellt krigsindustrin, har en sådan enorm betydelse – inte bara för att ”kontrollera” profiterna utan också för att göra det svårt för kapitalisterna att förse armén med dåliga produkter av dålig kvalitet. Det dagliga livet i tider av krig kommer att ge hundratals och tusentals sätt för att organisera olika sorters föreningar och kommittéer där arbetarna kommer att delta sida vid sida med studenter och småbourgeoisien i allmänhet. Men dessa organisationer måste ha ett snävt men helt konkret program som är knutet till arbetararméns intressen. Det finns ingen orsak att upprepa att de proletära revolutionärer som aktivt deltar i kriget och de tjänster som är knutna till kriget inte kan ta på sig något som helst politiskt ansvar för den borgerliga regeringen. I tider av krig står proletariatets förtrupp i oförsonlig opposition till borgarklassen. Den uppgift som proletariatets förtrupp har är att, på basis av krigets erfarenheter svetsa samman arbetarna runt den revolutionära förtruppen, att samla bönderna runt arbetarna, och med hjälp av det förbereda en verklig arbetar- och bonde-regering, dvs. proletariatets diktatur som leder de miljontals bönderna bakom sig.

Ur det konstaterade målets synvinkel är det av mycket stor betydelse att bevara nära band till de revolutionära arbetarna i armén (brevväxling, skicka varor), all sorts förbrödring mellan arbetarna, bönderna och soldaterna, etc. etc.

Detta är de små ytterligare tillägg jag kan lägga till vår diskussion den 11 augusti.

(Ur *Internbulletinen*, organisationskommittén för Socialistpartiets kongress (New York), nr 3 december 1937.)